

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje **lutrija?**

**STAJALIŠTE 8. CENTRA ZNANJA
O POTREBI DONOŠENJA ZAKONA O SOCIJALNOM
STANOVANJU RADI OMOGUĆAVANJA OSOBAMA S
INVALIDITETOM U RH OSTVARIVANJE PRAVA NA
DOSTOJNO I PRISTUPAČNO STANOVANJE**

Zagreb, 3. prosinca 2021.

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

1. UVOD

Izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom i drugih marginalizirane skupine mora biti prioritet i središte interesa svake vlade prilikom oblikovanja mjera, politika i usluga, a posebice onih kojima se suzbija siromaštvo i osigurava dostojanstvo čovjeka, među kojima značajnu ulogu ima stambena politika.

Suradnja pokreta osoba s invaliditetom s predstavnicima Vlade, resornim ministarstvima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave dovodi do boljih ishoda za osobe s invaliditetom, ali i za društvo u cjelini. Razvojem civilnoga društva i pokreta osoba s invaliditetom kroz godine, osnivanjem 8. Centra znanja profilirani smo kao izvor neprocjenjivog znanja i iskustva života s invaliditetom, a kao predstavnici osoba s invaliditetom osiguravamo da se glas istih čuje, da se čuju problemi osoba s invaliditetom, kako invaliditet utječe na kvalitetu njihova života i života njihovih obitelji. Partnerstvo s donositeljima odluka omogućuje 8. Centru znanja da ih upozna s izazovima s kojima se susrećemo kao predstavnici osoba različitih vrsta invaliditeta te razmjenu spoznaja koje mogu i moraju oblikovati buduću politiku socijalnog stanovanja u RH. Samo otvoreni, transparentni i redoviti dijalog između pokreta osoba s invaliditetom i predstavnika vlasti može osigurati to da perspektiva 8. Centra znanja postane način na koji se donose i implementiraju zakoni, politike i mjere koje doprinose neovisnom življenju osoba s invaliditetom u RH te potpunoj primjeni Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

Socijalno stanovanje jedan je od najvažnijih zadataka svake Vlade

Prikladne politike i mjere koje podupiru odgovarajuće stambeno zbrinjavanje presudne su za uravnoteženje i jačanje gospodarskog razvoja stanovanja kako bi čitavo društvo imalo koristi i kako bi se svima osiguralo pristupačno i uspješno životno okruženje, a osobama s invaliditetom neovisno življenje.

Mjere koje se poduzimaju moraju biti promišljene, konkretne i usmjerene na ostvarivanja prava na stanovanje u razumnom roku te Republika Hrvatska mora osigurati dovoljno resursa i na prvo mjesto staviti potrebe ugroženih i marginaliziranih pojedinaca ili skupina koje žive u nesigurnim uvjetima stanovanja, osobito osobe s invaliditetom.

Stoga 8. Centar znanja zagovara osiguravanje dovoljnog broja primjerenih i pristupačnih socijalnih stanova za zadovoljavanje stambenih potreba svih pojedinaca i skupina koji si stanovanje ne mogu osigurati po tržišnim uvjetima.

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

8. Centar znanja poziva Vladu RH, regionalne i lokalne vlasti da prepoznaju, podrže i financiraju demokratska i zajednička stambena rješenja pod vodstvom zajednice, te osiguraju legitimna i održiva sredstva za provedbu tržišnog i socijalnog stanovanja. Pristup treba biti održiv, što podrazumijeva upotrebu urbanog zemljišta, primjerice davanjem prednosti sanaciji nekorištenih građevina u odnosu na izgradnju novih.

Predlaže se donošenje odgovarajućeg pravnog okvira socijalnog stanovanja u Republici Hrvatskoj koji će činiti: Zakon o socijalnom stanovanju, strategija odnosno nacionalni plan socijalnog stanovanja te lokalne strategije odnosno programi za socijalno stanovanje prilagođene potrebama na lokalnim razinama, kao i ostali podzakonski provedbeni propisi.

Ne zaboravimo: primjereno stanovanje je ljudsko pravo, a ne imovina kojom se trguje!

U RH ne postoji sustavno organizirano socijalno stanovanje niti opći propis kojim je regulirano stanovanje, nego se pitanja stambenog zbrinjavanja različitih kategorija građana ili socijalnog stanovanja razrađuju posebnim propisima, ponekad i u više njih, što otežava sveobuhvatno sagledavanje problema.

Iako postoje razlike u definiciji, opsegu, korisnicima i pružateljima socijalnog stanovanja u pojedinim državama, **socijalno stanovanje** se načelno smatra institutom pomoću kojeg društvena zajednica izravno pomaže u osiguravanju stanovanja građanima koji u tome trebaju pomoć. Ranije se odnosilo na osiguranje stanovanja za one najugroženije, dok danas stručnjaci pod tim pojmom podrazumijevaju omogućavanje dostojnog, **pristojnog i pristupačnog stanovanja svima koji nemaju odgovarajuće riješeno stambeno pitanje, a nisu u mogućnosti riješiti ga kupovinom stana po tržišnim uvjetima**. Važno je istaknuti da **Europski parlament u svojoj Rezoluciji od 21. siječnja 2021. o pristupu pristojnim i cjenovno pristupačnim mogućnostima stanovanja za sve (2019/2187(INI))** podsjeća da je **socijalno stanovanje** kao usluga od općeg gospodarskog interesa izuzeta od zahtjeva za prijavu državne potpore te kako je socijalno stanovanje jedini sektor u Odluci o uslugama općeg gospodarskog interesa za koji Komisija spominje ciljanu skupinu (građani u nepovoljnom položaju ili socijalne skupine u nepovoljnijem položaju), a da to nije slučaj s ostalim socijalnim uslugama. Stoga Parlament ističe da bi to moglo ograničiti mogućnost **pružanja socijalnog i pristupačnog stanovanja za sve** i priznaje da **na razini EU ne postoji dogovorena zajednička definicija socijalnog stanovanja**. Parlament međutim upozorava da je **uska definicija socijalnog stanovanja** koja ga ograničava samo na „stanovanje za građane u nepovoljnom položaju ili socijalne skupine u nepovoljnijem položaju, koji zbog ograničena rješivosti ne mogu dobiti stan pod tržišnim uvjetima“ i ograničava i ometa sposobnost država članica da definiraju njihove usluge od općeg gospodarskog interesa i usluge od općeg interesa.

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

Naglašava da bi se usluge od općeg gospodarskog interesa u stanovanju trebale uglavnom voditi posebnim zahtjevima koje određuju nacionalna, regionalna ili lokalna tijela jer su ta tijela nadležna za utvrđivanje i rješavanje stambenih potreba i životnih uvjeta različitih skupina koji se mogu uvelike razlikovati između ruralnih i urbanih područja, budući da ta tijela imaju presudnu ulogu u dobro usmjerenom donošenju odluka.

Zbog činjenice da se socijalno stanovanje provodi uz podršku države i ona je uključena u veliki dio regulacije izgradnje, raspodjele i upravljanja socijalnog stanovanja, a sve kroz zakonodavstvo, potrebno ga je sagledavati kao ključni dio **stambene politike** s posebnim naglaskom na regionalne i lokalne specifičnosti. Ono se razlikuje od sveobuhvatnijeg pojma **pristupačnog stanovanja**, koji se odnosi na najamne i stanove u vlasništvu koji su pristupačni kućanstvima zbog širokog raspona potpora na strani ponude i potražnje (uključujući naknade za stanovanje ili bonove, subvencije ili porezne olakšice za prve vlasnike).

Cilj je potaknuti kreatore politika u RH na donošenje **Zakona o socijalnom stanovanju** odnosno uspostavu **odgovarajućeg pravnog i institucionalnog okvira socijalnog stanovanja**. Neophodno je općim propisom osigurati pravo na socijalno stanovanje uz uvažavanje potreba različitih kategorija građana, posebno ranjivih skupina te razviti model dugoročnog, financijski prihvatljivog javnog najma kako bi položaj stanovnika države bio povoljniji i sigurniji. Potrebno je razvijati modele i fondove javnog najma, a sredstva usmjeravati u izgradnju odnosno adaptaciju nekretnina u javnom vlasništvu. Vidljivo je da treba mijenjati način djelovanja i ponuditi nova rješenja u pogledu osiguranja socijalnog stanovanja za ranjive skupine. Država i lokalne zajednice ne smiju ostati po strani, a stambena politika trebala bi odigrati stratešku ulogu u suzbijanju siromaštva, kao i integraciji osoba s invaliditetom. Ovaj position paper (pozicijski tekst) namijenjen je svim akterima u Republici Hrvatskoj koji se bave ili će se u budućnosti baviti razvojem socijalnog stanovanja. Radi boljeg upoznavanja sa uređenjem socijalnog stanovanja u Europskoj uniji, ali i Regiji, u nastavku izdvojeni su primjeri socijalnog stanovanja po izabranim državama.

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

2. SOCIJALNO STANOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Iako se u Republici Hrvatskoj provodilo više socijalnih mjera u području stanovanja, one nisu imale značajniji pozitivni socijalni učinak na cjelokupno društvo, kvalitetu i tržište stanova. Kod nas socijalno stanovanje nije sustavno organizirano, već ovisi o inicijativi i prepoznavanju problema u pojedinim gradovima i orijentirano je samo na one najugroženije skupine u društvu. Posljedica toga je da mnogi ne uspijevaju ostvariti pravo na stan u okviru socijalnog stanovanja jer je potražnja izuzetno velika, a izgrađenih stanova premalo. Godine 2001. pokrenuta je **tzv. POS - društveno poticana stanogradnja**, gdje je unaprijed određena povoljnija cijena kupnje stana u odnosu na tržišnu cijenu. Ona je imala sporadične uspjehe, no s problemima u provedbi, kvaliteti, rokovima i zadovoljstvu vlasnika stanova, a navedene mjere većinom nisu bile sveobuhvatne ili ih je direktno vodila država, bez instrumenata kojima bi se poticalo aktivno sudjelovanje građana u socijalnoj stambenoj politici.

U **Strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključivosti u RH za razdoblje od 2014. do 2020.** stoji da će država **cjelovito osmišljenom stambenom politikom** osigurati svakom građaninu dostupnost stambenog prostora adekvatnog standarda te da država ima cilj dodatno urediti tržište najma stanova. Navedena Strategija nije dala bitnije pomake, posebno mjera korištenja stambenih kapaciteta u vlasništvu RH za socijalna pitanja, iako je kao posebna aktivnost uvrštena u Program provedbe Strategije.

Pritužbe pučkoj pravobraniteljici ukazuju da stambene politike u Republici Hrvatskoj ne odgovaraju u potpunosti potrebama građana jer se najviše potiče kupnja, što posebno pogađa mlade i prekarne radnike koji nisu kreditno sposobni. **Europska komisija u Izvješću za RH za 2020. godinu** bilježi ubrzani rast cijena stambenih nekretnina i najma za 5,3 %, a skoro polovina za stanovanje izdvaja više od 40 % raspoloživog dohotka, što je za 26,3 % više od prosjeka EU pa je osiguravanje cjenovno pristupačnog stanovanja u RH i dalje izazov. Prema izvješću pučke pravobraniteljice, u području socijalnog stanovanja tijekom 2019. godine nije bilo promjena u odnosu na prethodno razdoblje; svi veliki gradovi korisnike zajamčene minimalne naknade pod kriterijem socijalnih uvjeta uvrštavaju u Odluke o najmu stanova te na Konačnoj listi prvenstva mnogi godinama čekaju dodjelu gradskog stana.

U **Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026.** (NPOO) u dijelu koji se odnosi na komponentu 6. Obnova zgrada - Zelena dimenzija navodi se da "Europska komisija predlaže Hrvatskoj da u pripremi NPPO razmotri uključivanje investicijskih i reformskih aktivnosti i mjera u području klime i energetike, od kojih je jedna mjera za podršku ulaganjima u energetske učinkovitost, uključujući obnovu zgrada s fokusom na škole, bolnice te **socijalno stanovanje, ciljajući energetska siromašna kućanstva.**"

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

U Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine koju je Hrvatski sabor donio u veljači 2021. godine, na popisu akata strateškog planiranja kojima se podupire provedba strateškog okvira predviđeno je donošenje **Strategije stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine**. U strateškom cilju 5. Strategije „Zdrav, aktivan i kvalitetan život“, prioritetnom području 4. „Socijalna solidarnost i odgovornost“ navodi se: „U pogledu skupina koje nisu pokriveno deinstitutionalizacijom, pogotovo u rijetko naseljenim ruralnim regijama s većim udjelom starijeg stanovništva, ulagat će se u bolje stambeno zbrinjavanje i skrb izgradnjom stanova i unaprjeđenjem usluga u zajednici. Poticati će se socijalno uključivanje, društveno poduzetništvo, socijalne inovacije, zapošljavanje i veća konkurentnost na tržištu rada te ulagati u stambeno zbrinjavanje najugroženijih.“ U strateškom cilju 6. „Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji“ istaknuto je da „u idućem desetljeću pred Hrvatskom stoji veliki val ulaganja u javnu infrastrukturu, s naglaskom na povećanje stambenog fonda radi trajnog stambenog zbrinjavanja mladih obitelji te na poslove u skrbi, odgoju i obrazovanju djece i mladih.“ U strateškom cilju 7. „Sigurnost za stabilan razvoj“, prioritetnom području 2. „Energetska učinkovitost i samodostatnost te tranzicija na čistu energiju navodi se da će se u okviru programa energetske obnove stambenog sektora za razdoblje 2021. – 2030. godine provoditi obnova višestambenih zgrada i obiteljskih kuća pri čemu će prioritet imati ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva.

3. SOCIJALNO STANOVANJE U EUROPSKOJ UNIJI

Većina europskih zemalja ima dugogodišnju tradiciju socijalnog stanovanja. Veličina socijalnog stambenog fonda varira među zemljama, a razlike se odnose i na populaciju koja ima pravo na socijalno stanovanje. Prema Preimusu, nizozemskom profesoru i istraživaču u području stanovanja, u europskim se zemljama jasno prepoznaju **tri kriterija za socijalno stanovanje. To su: „priuštivost“, pristupačnost i kvaliteta**. U zapadnoeuropskim zemljama uglavnom je riješen problem kvantitativnog manjka stanova, no rasprave se vode oko važnosti socijalnog stanovanja u smislu socijalne integracije najugroženijih društvenih skupina te o kvaliteti stambenog okoliša. Programi socijalnog stanovanja sve uže su povezani s ostalim programima socijalne države, posebno s programima socijalne skrbi. U Europi su općenito stambene politike prešle na tržišno orijentirane modele, a sektor socijalnog stanovanja vrlo se različito razvijao od jedne zemlje do druge. **Sustavi socijalnog stanovanja mogu se široko klasificirati kao univerzalni** (otvoreni su širokom presjeku stanovništva) ili **ciljani** (koncentriraju na dodjelu socijalnih stanova prvenstveno ili isključivo ranjivim populacijama s niskim prihodima i/ili „ključnim“ radnicima). Međutim, nerijetko čak i u ciljanim sustavima neke ranjive populacije, osobito beskućnici i dalje se suočavaju sa značajnim izazovima u pristupu socijalnom stanovanju.

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

Austrija, Danska i Nizozemska tradicionalno imaju univerzalne modele te imaju najveće sektore socijalnog stanovanja i **veliki fond socijalnih stanova (najmanje 20 % ukupnog stambenog fonda)**.

Austrija: Subvencioniranim stanovanjem ili komunalnim stanovima upravljaju različiti davatelji usluga koji slijede ista pravila o određivanju stanarine i kriterije prihvatljivosti. Kriteriji prihvatljivosti temelje se na relativno visokim pragovima dohotka, što sektor čini dostupnim za oko 80 % svih kućanstava.

Danska: Socijalno stanovanje definira se kao opće stanovanje namijenjeno širokom spektru danskog stanovništva (sva kućanstva su prihvatljiva), a osigurava se po najamninama temeljenim na troškovima putem različitih stambenih udruga od javnog interesa. Omogućuju ga brojne neprofitne stambene udruge. Iako neovisan o vladi, danski sustav socijalnog stanovanja reguliran je politikama središnje vlade. Subvencija je usmjerena na osiguravanje stambenih naknada, a manje na izgradnju socijalnih stanova. Socijalno stanovanje u Danskoj regulirano je u okviru tzv. Objedinjenog Zakona o socijalnim uslugama.

Nizozemska: Nizozemska ima jedan od najvećih udjela socijalnih stanova u ukupnom stambenom fondu (40 %). Grade ih i njima upravljaju neprofitna stambena udruženja, a u njihov rad uvedeni su elementi tržišnoga poslovanja. Prijelaz na ciljaniji pristup uslijedio je nakon odluke Europske komisije o državnim potporama koja je zahtijevala da se jasnije definira dodjela socijalnih stanova. Komisija je odobrila naknadni prijedlog Nizozemske da stambene udruge od tada ciljaju kućanstva ispod određene razine dohotka. Ipak, više od polovice nizozemskog stanovništva i dalje ispunjava uvjete za socijalno stanovanje prema novim gornjim granicama dohotka. Nizozemska također ima Zakon o socijalnom stanovanju.

Umjereni fond socijalnih stanova (između 10 i 19 % ukupnog stambenog fonda) imaju Francuska, Irska i Finska. Prihvatljivost korisnika je u teoriji univerzalna, ali u praksi se temelji na socijalnoj osnovi i potrebama.

Francuska: Francuski sustav socijalnog stanovanja pruža stanarima s nižim i srednjim dohotkom stanove čije se najamnine temelje na troškovima. Zbog velikog i rastućeg fonda te sve većeg broja inicijativa za socijalno miješanje, socijalno stanovanje pokriva širok spektar društvenih situacija zbog relativno visokih pragova dohotka (oko 60 % francuskog stanovništva ima pravo na to).

Mali socijalni stambeni fond (između 2 i 9 % ukupnog stambenog fonda) imaju Njemačka, Belgija, Mađarska, Italija, Malta, Poljska, Portugal te Slovenija.

Njemačka: Iako se modeli socijalnog stanovanja razlikuju među njemačkim regijama, pojam se općenito odnosi na davanje subvencije najmodavcima koji iznajmljuju stanove na određeno vrijeme kućanstvima pod reguliranim uvjetima. Njemačka ima Zakon o prilagodbi stanarine, Zakon o promicanju socijalnog stanovanja te Zakon o osiguravanju namjene socijalnog stanovanja.

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

Slovenija: Slovenija ima sustav neprofitnog najamnog stanovanja za slovenske državljane s nižim ili srednjim dohotkom uz dodatne uvjete, a prioritet imaju obitelji s djecom, kućanstva s nezaposlenim članovima, mlade osobe i obitelji, osobe s invaliditetom te podnositelji zahtjeva čija se struka ili aktivnost smatra važnim za lokalnu zajednicu. Javne stanove iznajmljuju neprofitni stambeni fondovi (republički i lokalni), a Slovenija ima Zakon o stanovanju te Pravilnik o dodjeli neprofitnih stanova u najam.

Kriteriji podobnosti za socijalno stanovanje

Kod većine europskih zemalja **kriteriji podobnosti za socijalno stanovanje** temelje se **na razini dohotka, državljanstvu, trenutnoj stambenoj situaciji u kućanstvu ili drugim karakteristikama kućanstva. Dohodovni pragovi najčešći su kriterij za određivanje prihvatljivosti.** Ipak, Austrija, Danska, Finska i Francuska postavile su veće pragove dohotka kako bi obuhvatile širu i heterogenu populaciju kao sredstvo za promicanje većeg društvenog miješanja. Budući da potražnja za socijalnim stanovima ima tendenciju premašiti ponudu, raspodjela se obično temelji na listama čekanja ili kategoriji poteškoća. Kako bi podržale specifične skupine u potrebi neke zemlje imaju dodatne kriterije koji se odnose na karakteristike kućanstva, u smislu zdravlja ili dobi pojedinca (mladi, starije osobe ili osobe s invaliditetom) ili pripadnosti određenim skupinama stanovništva (npr. romske zajednice).

Pružatelji socijalnih stanova

Socijalno stanovanje mogu razvijati i njime upravljati **javni, privatni ili neprofitni subjekti ili subjekti s ograničenim profitom, zadruge ili kombinacija pružatelja usluga.** U nekim zemljama socijalno stanovanje predstavlja značajan udio u ukupnom stambenom fondu za iznajmljivanje i ključni „treći sektor“ na tržištu stanova, koji djeluje zajedno s javnim i profitnim sektorom. Ova raznolikost općenito odražava složeno upravljanje stambenom politikom, koje se proteže kroz brojna ministarstva i razine vlasti.

Financiranje socijalnog stanovanja

Financiranje socijalnog stanovanja ima različite oblike i obično uključuje različite izvore i uplatitelje. **Tri glavna izvora** koja mogu pomoći u financiranju socijalnog stanovanja su:

- 1.) prihod od najma stanara
- 2.) posudba pružatelja socijalnog stanovanja
- 3.) plaćanja i/ili subvencije od drugih, uključujući vlade. Vlade su zaista jedan od ključnih izvora i mogu podržati opskrbu socijalnim stanovima izravnim pružanjem socijalnog stanovanja ili davanjem potpora, poreznih olakšica, zajmova i/ili jamstava za zajmove za pružatelje socijalnog stanovanja; u mnogim slučajevima lokalne samouprave mogu osigurati zemljište za razvoj socijalnog stanovanja po sniženim cijenama. Razina izravnih i neizravnih javnih subvencija utječe na iznos koji se pokriva putem najamnina stanara i zaduživanjem. Uz državni proračun, socijalno

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

stanovanje može se financirati i iz proračuna jedinica lokalne odnosno regionalne samouprave ili kroz neprofitne stambene organizacije koje pružaju usluge (zaklade, fondovi, agencije, zadruge).

Zemljišne politike

Osim financiranja, razvoj socijalnog stanovanja također uvelike **ovisi o učinkovitom upravljanju zemljištem** čime zemljište postaje dostupno za razvoj stanova uz najamnine ispod tržišnih. Sve veći troškovi zemljišta, posebno u urbanim područjima, predstavljaju glavni izazov za novu izgradnju socijalnih stanova. Zemljišne politike koje mogu podržati socijalni i pristupačni stambeni razvoj uključuju javno bankarstvo ili zakup zemljišta, prenamjenu zemljišta, vraćanje vrijednosti zemljištu i razne alate za regulaciju i planiranje.

Pristupi određivanju stanarine - prednosti i nedostaci

Dok **tržišni pristup** jamči da će socijalni stan biti pristupačniji od tržišnog, socijalna najamnina nema veze s platežnom sposobnošću kućanstava, čime bi socijalni stan potencijalno mogao biti izvan dohvata kućanstvima s vrlo niskim primanjima. **Pristup temeljen na troškovima** ima prednost uzimajući u obzir stvarne troškove razvoja, upravljanja i održavanja fonda, a tržištu mogu slati signale o stvarnim troškovima razvoj stanovanja. Međutim, to može dovesti do neučinkovitosti ako se troškovi ne kontroliraju i opet ne odražava sposobnost kućanstva s niskim prihodima da plaća stambeno zbrinjavanje. Visoke cijene zemljišta u urbanim sredinama također mogu rezultirati velikom razlikom između visine stanarine u novim stambenim građevinama u usporedbi sa starijima. Kreatori politika mogu pokušati smanjiti troškove zemljišta i financiranja zemljišta putem politika raspodjele zemlje i financijskih instrumenata za posebne namjene. Suprotno tome, **pristup zasnovan na dohotku** uzima u obzir visinu najamnine koju su kućanstva sposobna platiti, no to može dugoročno ugroziti ekonomsku održivost socijalnog stanovanja. Kao rezultat toga, može potaknuti pružatelje socijalnih stanova da daju prednost kućanstvima s većim prihodima (na taj način izostavljajući vrlo siromašna i ranjiva kućanstva) kako bi se osigurao ekonomski održiviji sustav socijalnog stanovanja. Naposljetku, **pristup temeljen na karakteristikama** uzima u obzir ključne dimenzije kućanstava i kvalitete susjedstva, no nedostaju mu mnoge prednosti drugih modela.

Strateški dokumenti EU

U mnogim je europskim zemljama obnovljen je zamah za povećana ulaganja u socijalno stanovanje, što je Europska unija podržala i **Europskim zelenim planom**. **Socijalno stanovanje ostaje važan dio pristupačnog stambenog rješenja u mnogim europskim zemljama i sredstvo za pružanje pristojnog, pristupačnog stana onima kojima stanovanje nije dostupno putem privatnog tržišta**. Cilj Europskog zelenog plana je postići nula neto emisija stakleničkih plinova i razdvajanje gospodarskog rasta i korištenja resursa do 2050. Cilj "vala obnove" bit će uklanjanje strukturnih, informacijskih, tržišnih i drugih prepreka obnove energetske učinkovitosti u građevinskom sektoru i poticaj ulaganjima u izgradnju zgrada i okruća koji su energetske

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

učinkovitiji. Među prioritetima je predanost rješavanju energetske siromaštva, promicanjem obnove socijalnog stanovanja.

Ipak, kreatori politika morat će osigurati da obnove usmjerene poboljšanju kvalitete stanovanja i energetske učinkovitosti ne dovedu do raseljavanja stanovnika s niskim prihodima. "Organizacije osoba s invaliditetom od samog su početka zahtijevale da svaka akcija u okviru "Zelenog plana" mora uključivati osobe s invaliditetom i da je pristupačnost ključni aspekt održivosti. To se posebno odnosi na izgradnju i obnovu zgrada i infrastrukture. Stoga je važno da se prilikom planiranja i financiranja obnova automatski uključi i pristupačnost, što će osigurati da su zgrade "otporne u budućnosti" i izbjeći kasnije preuređivanje i skuplje ulaganje u naknadne obnove", navodi **Europski forum osoba s invaliditetom** u danoj Izjavi o energetske učinkovitosti. Kako bi sektor socijalnog stanovanja bio sastavni dio zelenog i uključivog gospodarskog oporavka potrebno je obnavljanje javnih ulaganja.

U **Europskom stupu socijalnih prava**, poglavlju 3. „Socijalna zaštita i uključenost“, dijelu koji se odnosi na „Stanovanje i pomoć beskućnicima“ utvrđuje se da onima kojima je to potrebno omogućuje se pristup socijalnim stanovima ili kvalitetnoj pomoći za stanovanje. U **Akcijskom planu provedbe Europskog stupa socijalnih prava** navodi se da se osobe s invaliditetom susreću se s velikim preprekama u stanovanju, kao i u drugim područjima. U Planu također stoji: „U mnogim državama članicama, regijama i gradovima sve si veći broj ljudi ne može priuštiti stanovanje. Beskućništvo je u porastu u većini država članica (...) Osim toga, energetska siromaštvo pogađa gotovo 34 milijuna Europljana koji si ne mogu priuštiti grijanje domova, što ukazuje na to da si mnoge obitelji ne mogu priuštiti kvalitetno stanovanje.“

U **Europskoj strategiji za prava osoba s invaliditetom 2020.-2030.** u poglavlju koje se odnosi na „Dostojnu kvalitetu života i neovisno življenje“ utvrđeno je da su neovisno življenje, kvalitetne socijalne usluge i usluge zapošljavanja, pristupačno i uključivo stanovanje, sudjelovanje u cjeloživotnom učenju, odgovarajuća socijalna zaštita i snažnija socijalna ekonomija nužni su za dostojan život svih osoba s invaliditetom. Navodi se da osobe s invaliditetom, bilo mlade ili starije, imaju jednako pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu te pravo da jednako kao i drugi biraju gdje, s kim i kako će živjeti. Ipak, mnoge osobe s invaliditetom, i odrasli i djeca, odvojene su od života u zajednici i nemaju kontrolu nad svojim svakodnevnim životom, posebno osobe koje žive u ustanovama. **Europska komisija** u ovoj Strategiji poziva države članice da promiču i osiguraju **financiranje pristupačnog socijalnog stanovanja koje uzima u obzir pitanje invaliditeta, među ostalim za starije osobe s invaliditetom te da rade na rješavanju problema s kojima se suočavaju beskućnici s invaliditetom.**

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

Socijalno stanovanje i osobe s invaliditetom - stajališta Europskog parlamenta

Nedostatak cjenovno pristupačnog stanovanja sve je veći problem u EU, uz cijene nekretnina i najamnina koje godinama stalno rastu u odnosu na dohotke. Europski parlament stoga poziva države članice EU da poduzmu mjere vezane uz stambenu krizu i osiguraju cjenovno pristupačno stanovanje za sve, u ranije spomenutoj **Rezoluciji o pristupu pristojnim i cjenovno pristupačnim mogućnostima stanovanja za sve** ([2019/2187\(INI\)](#)).

Parlament poziva **države članice na priznavanje odgovarajućeg stanovanja kao temeljnog ljudskog prava i njegovo uvrštavanje u zakonodavstvo**. Zastupnici poručuju da svi trebaju imati jednak pristup pristojnom stanovanju koje ima kvalitetnu pitku vodu, odgovarajuće sanitarne usluge, kanalizaciju i pouzdanu energiju.

U Rezoluciji se:

- potvrđuje da je **teret troška stanovanja teži za osobe s invaliditetom** kod kojih je stopa preopterećenosti troškovima stanovanja 12,5 %, u usporedbi s 9,9 % za osobe bez invaliditeta te da osobe s invaliditetom žive u neformalnom smještaju ili u neprimjerenim stambenim uvjetima, a često su potisnuti u najmarginalnija i najnesigurnija područja
- ističe da su **osobe s invaliditetom često žrtve višedimenzionalne diskriminacije kao rezultat stambenog statusa** te da se osobe s invaliditetom često suočavaju s nekoliko složenih izazova i različitim vrstama oduzimanja prava u području stanovanja, primjerice manjkom prava na život u zajednici s jednakim prilikama, manjak dostupnosti usluga koje se pružaju unutar zajednice potrebnih za osiguravanje tranzicije s institucionalne skrbi na život u zajednici, činjenicom da su često prisiljeni živjeti u segregiranim stambenim institucijama, manjkom pristupa programima stanovanja, postojećim preprekama za dostupnost itd.
- podsjeća Komisiju i države članice da im **Konvencija o pravima osoba s invaliditetom** nameće obveze te poziva na brzu deinstitucionalizaciju u cijeloj Europi te na korištenje dostupnih EU i nacionalnih fondova
- poziva Komisiju i države članice da **nametnu opću obvezu ispunjavanja kriterija pristupačnosti u planiranom „valu obnove“ javnih i privatnih zgrada** te da iskoriste svoj potencijal za **poboljšanje pristupačnosti osobama s invaliditetom i starijim osobama, kao i onima s motoričkim i senzornim poteškoćama, kako bi se stanovnicima smještaj učinilo ugodnim i „otpornim na budućnost“** u svjetlu sve većih demografskih promjena
- potiče države članice na **suradnju kod financiranja socijalnih ulaganja sa socijalnim partnerima, civilnim društvom i privatnim sektorom**, poziva države članice da se **bore protiv diskriminacije ranjivih skupina na tržištu nekretnina**.
- poziva Komisiju da iznese **zakonodavne prijedloge za suzbijanje postupanja sa stanovanjem kao imovinom kojom se trguje, a ne ljudskim pravom**
- poziva Komisiju da hitno razvije **integriranu strategiju na razini EU-a za socijalno, javno, nesegregirano i pristupačno stanovanje, stvarajući okvir koji omogućava nacionalnim,**

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

regionalnim i lokalnim vlastima da osiguraju siguran, zdrav, pristupačan i povoljan smještaj za sve

- poziva države članice uspostave **posebne strategije za rješavanje prepreka pravu na stanovanje**, poput diskriminacije, špekulacija, lihvarskih zajmova, otimanja zemlje, sukoba, prisilne deložacije, degradacije okoliša i ranjivosti na katastrofe
- naglašava potrebu za **izradom sveobuhvatne definicije cjenovne pristupačnosti stanova** na razini EU
- poziva države članice te regionalne i lokalne vlasti da **vedu zakonske odredbe, uključujući jasne propise o najmu, kako bi zaštitile prava stanara i vlasnika stanova i potaknule sigurnost vlasnika i stanara**
- poziva države članice na provođenje **stambenih politika koje se temelje na načelu neutralnosti** između vlasništva nad stambenim nekretninama, iznajmljenih privatnih stambenih nekretnina i iznajmljenih socijalnih stambenih nekretnina te da povećaju svoja ulaganja u pristupačne staračke domove za starije osobe s kvalitetnim uslugama skrbi dostupnih širem krugu starije populacije
- poziva Vijeće i države članice da ponovno uvedu **neformalne sastanke ministara za stambena pitanja**, da na njih **uključe i Parlament**, da ih **otvore zainteresiranim dionicima** i da **predstave revidirani format kontaktnih točaka za stanovanje**

Europski parlament potiče Komisiju da prilagodi **definiciju ciljne skupine socijalnog stanovanja i stanovanja financiranog javnim sredstvima u pravilima o uslugama od općeg gospodarskog interesa kako bi se nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima omogućilo da podrže stanovanje za sve skupine** čije se potrebe za pristojnim i cjenovno pristupačnim mogućnostima stanovanja ne mogu zadovoljiti pod tržišnim uvjetima, osiguravajući istovremeno da se **financijska sredstva dodijele najugroženijim skupinama**, kako bi se deblokirala ulaganja i osigurale cjenovno pristupačne mogućnosti stanovanja, **neutralnost najma stambenih prostora i održiv urbani razvoj te izgradile socijalno raznolike četvrti i ojačala socijalna kohezija**.

Obzirom da je stanovanje je za mnoge građane EU postalo preskupo, u ožujku 2019. pokrenuta je i **Inicijativa „Housing for all“ („Stanovanje za sve“)** koja traži lakši pristup socijalnom stanovanju i EU sredstvima za investicije u neprofitnoj i održivoj stanogradnji, uvođenje socijalnih pravila za kratkoročno iznajmljivanje i dr.

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

4. SOCIJALNO STANOVANJE REGIJI

Kao primjer socijalnog stanovanja u zemljama Regije daje se prikaz kako je ono regulirano u Republici Srbiji, Makedoniji i Crnoj Gori.

Republika Srbija: Osnovne komponente stambene politike Srbije, okrenute mladima, socijalno ugroženima, ali i svima onima koji ne mogu po tržišnim uvjetima doći do prihvatljivog stanovanja čine Nacionalna strategija socijalnog stanovanja, Akcijski plan za njezino provođenje, Zakon o socijalnom stanovanju i posebno osnovana Republička agencija za stanovanje. Sve općine i gradovi donose lokalnu stambenu strategiju, kao i dugoročni, srednjoročni i godišnji program socijalnog stanovanja. Sredstva se osiguravaju iz republičkog proračuna, donacija, domaćih i inozemnih kredita i sredstava od otplate kredita odobrenih u skladu sa tim zakonom. Pravo na stan imaju osobe bez stana, kao i one bez stana odgovarajućeg standarda i osobe koje iz prihoda koje ostvaruju ne mogu osigurati stan po tržišnim uvjetima. Provođenjem Zakona o socijalnom stanovanju, bave se neprofitne agencije za socijalno stanovanje, koje su formirane na lokalnoj i općinskoj razini. Stanovi za socijalno ugrožene grade se sredstvima državnog proračuna, stanari ih ne mogu otkupiti, već ih samo koristiti, a to sve dok ne riješe trajno svoje stambeno pitanje. Sredstva za njihovu gradnju država je osigurala uz pomoć kredita banaka za razvoj Vijeća Europe. Zakon je predvidio korištenje sredstava za odobravanje dugoročnih kredita neprofitnim stambenim organizacijama radi osiguranja stanova za socijalno stanovanje. Tu je i odobravanje dugoročnih kredita fizičkim i pravnim osobama za iste svrhe, poticanje dugoročne stambene štednje, različitih vidova pribavljanja stanova za socijalno stanovanje u vlasništvu ili u zakup i partnerstva javnog i privatnog sektora.

Makedonija: Neprofitno stanovanje regulirano je kroz Zakon o podržanom stanovanju u kojem je neprofitni stan definiran kao stambena jedinica koja udovoljava minimalnim, tj. prikladnim standardima stanova, u vlasništvu države, općine, grada Skoplja ili druge neprofitne stambene organizacija, namijenjena stanovanju isključivo osobama u socijalnom riziku. Kategorija osoba koje su najzastupljanije i imaju primarno pravo na području jedinice lokalne samouprave su obitelji s niskim prihodima, mladi koji se ističu u određenim područjima, mladi bračni parovi, samohrani roditelji, umirovljenici stariji od 60 godina koji nisu vlasnici stana i druge kategorije osoba u socijalnom riziku. Prioritetno pravo imaju osobe koji su, prema struci i djelatnosti koju obavljaju relevantne za lokalnu zajednicu. Jedinice lokalne samouprave utvrđuju profil zanimanja i aktivnosti na javnom pozivu.

Crna Gora: Pod socijalnim stanovanjem podrazumjeva se stanovanje odgovarajućeg standarda koje se osigurava pojedincima ili domaćinstvima koja iz socijalnih, ekonomskih i drugih razloga

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

ne mogu riješiti pitanje stanovanja, a isto je regulirano Zakonom o socijalnom stanovanju. Pravo mogu ostvariti osobe koja nemaju stan, odnosno drugi objekat za stanovanje odnosno osobe čiji stambeni objekat nije odgovarajućeg standarda i koja iz prihoda koje ostvaruju ne mogu osigurati stambeni objekat. Pravo može ostvariti crnogorski državljanin sa prebivalištem na teritoriju Crne Gore, ako ispunjava uvjete utvrđene zakonom, kao i strani državljanin i osoba bez državljanstva čiji status je riješen u skladu sa zakonom, odnosno međunarodnim ugovorom. Prioritet u ostvarivanju prava na socijalno stanovanje imaju: samohrani roditelji, odnosno staratelji, lica sa invaliditetom, osobe preko 67 godina života, mladi koji su bili djeca bez roditeljske skrbi, obitelji sa djecom sa smetnjama u razvoju, stranac sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom koji je imao priznat status raseljenog lica ili interno raseljenog lica, žrtve nasilja u obitelji, Romi i dr. Programom socijalnog stanovanja koji donosi Vlada određuju se ciljevi razvoja socijalnog stanovanja, u skladu sa regionalnim, ukupnim ekonomskim i socijalnim razvojem, kao i razvoj socijalnog stanovanja i drugi elementi od značaja za socijalno stanovanje. Program sadrži prioritete grupe osoba, okvirni obujam sredstava i kriterije pod kojima se sredstva utvrđena programom mogu koristiti, a donosi se za period do tri godine.

5. PRIKAZ REZULTATA ISTRAŽIVANJA O STVOVIMA I POTREBAMA OSOBA S INVALIDITETOM U VEZI S PRIMJERENIM STANOVANJEM

U razdoblju od 8. do 22. rujna provedeno je online anketno istraživanje o stvovima i potrebama osoba s invaliditetom u vezi s primjerenim stanovanjem, na uzorku od 526 ispitanika. Prikupljeni su sociodemografski podaci o osobama s invaliditetom, kao i njihovi stavovi vezani za vlastito iskustvo osiguravanja primjerenog stambenog prostora te subjektivni doživljaji potrebe za donošenjem Zakona o socijalnom stanovanju

Rezultati istraživanja pokazuju kako 97,5 % osoba s invaliditetom smatra da Republika Hrvatska treba donijeti odgovarajući pravni okvir socijalnog stanovanja, dok 84,2 % osoba s invaliditetom smatra da su im potrebe djelomično ili nisu zadovoljene s obzirom na visinu prihoda u kućanstvu. Više od polovice ispitanika (51,1 %) kao najčešću prepreku prilikom rješavanja stambenog pitanja navodi preniska primanja, a 61 % ispitanika navodi kako bi im prihvatljiv mjesečni iznos najma bio do 999,99 kn. Da bi Republika Hrvatska treba izgraditi više stanova/kuća za socijalno stanovanje smatra 66,7 % osoba s invaliditetom dok 60,5 % osoba s invaliditetom smatra da Republika Hrvatska treba postojeće nekretnine u javnom vlasništvu prenamijeniti za socijalno stanovanje.

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

6. ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Sukladno zaključcima održane online međunarodne Panel rasprave s predstavnicima zemalja Jugoistočne Europe „Primjereno stanovanje osoba s invaliditetom u RH i regiji – primjeri dobre i loše prakse“ te provedenim analizama dostupnih dokumenta i predstavljanjem istih na koordinacijskim sastancima 8. Centra znanja za društveni razvoj u području unaprjeđenja kvalitete življenja osoba s invaliditetom može se zaključiti kako je socijalno stanovanje jedan od najvažnijih zadataka svake Vlade. Prikladne politike i mjere koje podupiru odgovarajuće stambeno zbrinjavanje presudne su za uravnoteženje i jačanje gospodarskog razvoja stanovanja kako bi čitavo društvo imalo koristi i kako bi se svima osiguralo pristupačno i primjereno životno okruženje, a osobama s invaliditetom neovisno življenje.

Kao što je razvidno iz izloženih primjera socijalnog stanovanja, stambeni problemi pojedinaca i obitelji s niskim prihodima mogu se prilično uspješno riješiti, a država je dužna preuzeti vodeću ulogu po pitanju socijalnog stanovanja. Upravo bi državni proračun trebao postati izvor sredstava za izgradnju socijalnih stanova. Također, potrebno je poduzeti projekte revitalizacije zgrada radi poboljšanja kvalitete socijalnih stanova i okolnih naselja kao način prevladavanja trajnih izazova povezanih sa socijalnim stanovanjem, uključujući segregaciju osoba s invaliditetom. **Socijalno stanovanje mora biti ključni dio stambene politike u Hrvatskoj u narednom razdoblju. Ono je također važna dimenzija politike socijalne skrbi i pristupačnog stanovanja.** Važno je što hitnije donijeti Strategiju stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine.

Kako bi **socijalno stanovanje bilo održivo**, potrebno je jasno odrediti ulogu socijalnog stanovanja u društvu i stambenom sustavu. Neophodno je: definirati vlasništvo i način korištenja stambenih objekata, organizirati upravljanje i održavanje stambenog fonda, definirati najamnine, kategorije korisnika i kriterije te postupke dodjele stanova na korištenje. Također, nužno je uspostavljanje odgovarajućeg organizacijskog i nadzornog pravnog okvira te odgovoriti na pitanje kako socijalno stanovanje može potaknuti socijalno i gospodarsko uključivanje. U tom pogledu, predlaže se razviti cjelovitu strategiju te ustanoviti jesu li dobro postavljeni problemi “priuštivosti” najamnih stanova, stambenih subvencija i cijena socijalnih stanova. Treba sagledati i pitanje viška neiskorištenih stanova te napuštenih područja. Socijalno stanovanje može pomoći u održavanju pristupačne najamnine za korisnike socijalnih stanova, dok ulaganja u razvoj socijalnog stanovanja mogu generirati šire ekonomske koristi duž opskrbnog lanca.

COVID kriza pruža priliku za rješavanje krize dostupnosti stanova koja je postojala i prije pandemije. Postoji potreba za obnovljenim javnim ulaganjima u socijalno i povoljno stanovanje,

Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija?

uključujući znatna ulaganja u izgradnju i širenje sektora socijalnog stanovanja. Takva ulaganja mogu pomoći potaknuti gospodarski oporavak: u vrijeme kada se očekuje da izgradnja stambenih objekata neće zadovoljavati potražnju u mnogim zemljama, ulaganja u stanovanje i urbani razvoj imaju potencijal kao održivi ekonomski poticaj, posebno zbog često velikog fiskalnog opsega, intenzitet zaposlenosti i dugoročne orijentacije većine projekata.

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) utvrđuje da povećana kapitalna potrošnja na socijalno stanovanje može generirati koristi kako za kratkoročnu dostupnost stanovanja, kao i dugoročnu opskrbu stanovima, s ograničenim štetnim posljedicama na mobilnost radne snage sve dok je prihvatljivost radnika za socijalni smještaj prenosiva u svim jurisdikcijama. Nadalje, povećana ulaganja u socijalnu i pristupačnu potporu stanovanju mogu pomoći da se osigura inkuzivniji gospodarski oporavak, pomažući ispraviti nedavne trendove prema javnom povlačenju iz tržišta stanova u mnogim zemljama, stimulirajući radna mjesta i baveći se održivim stambenim izazovima siromašnih i ranjivih kućanstava, uključujući beskućnike. Također, ulaganja u socijalno stanovanje mogu podržati zeleniji gospodarski oporavak, pomažući vlade da ubrzaju primjenu ekološki održivih građevinskih tehnika.

Stambeno zbrinjavanje može se osigurati korištenjem postojeće infrastrukture u državnom vlasništvu, najmom po pristupačnoj cijeni, kao i davanjem na besplatno korištenje odnosno gradnjom nove infrastrukture. Za izgradnju nekretnina namijenjenih socijalnom stanovanju potrebno je osigurati investicijske poticaje, smanjenje troškova gradnje, povlaštene kredite za graditelje, jeftinije građevinsko zemljište itd. Kod izgradnje nekretnina koje nisu namijenjene socijalnom stanovanju predlaže se razmotriti propisivanje obvezne namjene određenog dijela nekretnine za socijalni najam, uz odgovarajuću subvenciju države. Poticaje i subvencije potrebno je osigurati i prilikom stjecanja nekretnine (oslobođenje ili rasterećenje od nameta, davanja i administrativnih opterećenja). Kreatori politika moraju pokušati smanjiti troškove zemljišta i financiranja zemljišta putem politika raspodjele zemlje i financijskih instrumenata za posebne namjene.

Primjereno stanovanje je ljudsko pravo, a ne imovina kojom se trguje!

#primjerenostanovanjenijelutrija

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

Literatura:

1. Zapošljavanje, rad i socijalna pitanja, Politički sažeci Socijalno stanovanje: ključni dio prošle i buduće stambene politike, OECD, <http://hmps.hr/socijalno-stanovanje-kljucni-dio-prosle-i-buduce-stambene-politike/>
2. Stambene politike u službi društvenih i prostornih (ne)jednakost — Iva Marčetić, <http://www.maz.hr/2021/02/03/stambene-politike-u-sluzbi-drustvenih-i-prostornih-nejednakost-%E2%80%95-iva-marcetic/>
3. Rezolucija Europskog parlamenta od 21. siječnja 2021. o pristupu pristojnim i cjenovno pristupačnim mogućnostima stanovanja za sve (2019/2187(INI)), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0020_HR.html
4. Stambene politike i primjeri socijalnog stanovanja u Europskoj uniji Marinko Sladoljev http://www.grad.hr/zt2017/docs/proceedings/12_ZT2017.pdf
5. Socijalno stanovanje u Europi, Međunarodni skup, Prag, 6.-7. listopada 2000., <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/233/979>
6. Tržište nekretnina za stanovanje i razvitak gospodarstva, Nezavisni hrvatski sindikati <https://www.ncs.hr/upload/download/Stanovanje.pdf>
7. Priručnik za neprofitno socijalno stanovanje, CRS [http://www.mhrr.gov.ba/izbjeglice/SocStan/Prirucnik%20za%20neprofitno%20socijano%20stanovanje%20\(Januar%202015\).pdf](http://www.mhrr.gov.ba/izbjeglice/SocStan/Prirucnik%20za%20neprofitno%20socijano%20stanovanje%20(Januar%202015).pdf)

Je li osobama s
invaliditetom u RH
primjereno
stanovanje lutrija?

Pozicijski tekst o potrebi donošenja Zakona o socijalnom stanovanju radi omogućavanja osobama s invaliditetom u RH ostvarivanje prava na dostojno i pristupačno stanovanje, u okviru Kampanje „Je li osobama s invaliditetom u RH primjereno stanovanje lutrija“ izradili su nacionalni savezi osoba s invaliditetom uključeni u 8. centar znanja, u okviru Razvojne suradnje u području unapređenja kvalitete življenja osoba s invaliditetom:

Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH

Hrvatski savez slijepih

Hrvatski savez gluhih i nagluhih

Savez društava multiple skleroze Hrvatske

Savez društava distrofičara Hrvatske

Hrvatski savez gluhoslijepih osoba „Dodir“

Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara

Hrvatski savez udruga osoba s tjelesnim invaliditetom

Hrvatski savez udruga cerebralne i dječje paralize

Hrvatski savez udruga invalida rada

Hrvatski savez udruga za osobe s intelektualnim teškoćama

Savez udruga za autizam Hrvatske

Savez civilnih invalida rata Hrvatske

